

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΟΥ, ὑποδ. τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα.

ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΔΑΠΗ

συνδρομὴ ἑτήσια προπληρωτέα

δραχ. 6

Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦν-
τας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν
συστημένῃ ἐπιστολῇ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διδάκτορος τῆς Φιλοσοφίας, καὶ εἰδικῶς τῆς παιδαγωγί-
κῆς, πρώην γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν
σχολείων τοῦ Κράτους, μέλους τακτικοῦ τοῦ ἐν
Γερμανίᾳ συλλόγου τοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς
ἐπιστημονικῆς Παιδαγωγικῆς κλπ.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

Συνδρομὴ ἑτήσια προπληρωτέα

φρ. χρ. 7

Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης
ἐπιστολῆς εἰς μονόγρσσα γραμ-
ματόσημα Τουρκίας (5 γρ. 1 φρ.

Ἀριθ. 9.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Νοεμβρίου 1894.

Ἔτος Γ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Διεθνεῖς Ὀλυμπιακοὶ (;) ἀγῶνες.—Τεχνικαὶ ἐργασίαι ἐν τοῖς Δημοτικοῖς σχολείοις, β'. Γνώμη Π. Π. Οικονόμου.—Δ'. γνώμη. Βλ. Σκορδέλη.—Παιδιὰ παρὰ τοῖς Παλαιοῖς.—Ἱερὸς ἐφημέριος καὶ δημοδιδάσκα-
λοι.—Τὸ ἀδιαίρετον ἢ μονοτάξιον σχολεῖον.—Τὰ νέα ἀναγνωστικὰ βιβλία.—Βαίῶν φύλλα.—Ἄγία γραφή.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ (;) ΑΓΩΝΕΣ

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ξηρότητος τῶν καθημερινῶν ἐφη-
μερίδων ἀνέλαμψαν κατ' αὐτὰς αἱ δύο φαεινὰ λέ-
ξεις, αἱ πλήρεις ὕψους καὶ μυστηρίου: «Ὀλυμπιακοὶ
ἀγῶνες!» — καὶ ἐνόμισέ τις ὅτι νέα ἀριστουργή-
ματα τοῦ Πραξιτέλους, τοῦ Φειδίου, τοῦ Παιωνίου
προῦκυψαν εἰς φῶς διὰ τῆς φιλεργοῦ σκαπάνης ἐν-
θουσιώδους τινὸς ἀρχαιοδιψήτορος, μετ' εὐνοήτου
δὲ συγκινήσεως ἀνέγνω τὴν εἶδησιν ὁ ἀναγνώστης·
μετ' οἰκτρᾶς ὅμως διαψεύσεως τῆς ἐλπίδος εἶδεν
ὅτι δὲν προῦκειτο περὶ ἀρχαιολογικῆς τέχνης καὶ
βίου ἀρχαίου εὐρημάτων, ἀλλὰ περὶ συστάσεως
διεθνῶν ἀγῶνων, τελεσθησομένων ἐν Παρισίοις ἢ
ἐν Ἀθήναις, καὶ οὕτω δὴ καλουμένων «Ὀλυμ-
πιακῶν!»

Πόσα ὄνειρα, πόσαι φιλοδοξίαι, πόσαι ἐλπίδες χρυ-
σοπτέρυγοι δὲν ἐξεγείρονται ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ τῆς
συστάσεως τῶν ἀγῶνων ἐκείνων! Καὶ ὅμως τὸ
πράγμα ἱστορικῶς καὶ φιλοσοφικῶς εἶνε ἀδύνατον.

Ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς ἀνθρωπότητος ἕκαστον ση-
μεῖον αὐτῆς φέρει καὶ ἴδιον, αὐτῷ μόνῳ προσή-
κοντα, χαρακτῆρα καὶ χρωματισμόν· τὸ ἰδανικόν
αὐτοῦ ἐγκρατεῖται ἐν τούτῳ ὅπως ἰδιαζόντως ἰδιο-
ρυθμον, ἔτι δὲ καὶ τὸ μέσον, ἐν ᾧ ἦτο δυνατὴ
πιθανὴ καὶ σχεδὸν βεβαία a priori ἢ ὑπαρξίς αὐ-
τοῦ, τὸ ἐν τῷ ἀμέσῳ μέλλοντι εἶναι αὐτοῦ. Ἄνευ
τῶν ὄρων τούτων, ἄνευ τοῦ ἰδιαζόντος ἐκείνου μέ-
σου καὶ τοῦ τούτου συμπαρομαρτούντος καὶ ἀρρή-
κτως αὐτοῦ ἐχομένου ιδεώδους, τὸ ἀπλοῦν ἐκεῖνο
εἶναι θὰ ἀπέβαινέ τι ὅπως αἰνιγματώδες, ἐν θαῦμα,
δηλαδὴ ἀδύνατόν τι φιλοσοφικῶς. Ὁμοίως δὲ οὕτω

θαυμασία θὰ ἦτο καὶ ἡ καθόλου ταυτότης αὐτοῦ
μετ' ἑτέρου τινὸς σημείου τῆς ἐξελίξεως ἐκείνης.
Φέρωμεν παράδειγμα ἐκ τῶν γνωστοτέρων τῆς ἱστο-
ρίας, ἐν ᾧ παραδόξως συμπύπτουσιν ἀλλήλοις καὶ
τόπος καὶ φρόνημα ἀνδρῶν καὶ πλήθος σχετικῶν
πολεμίων καὶ καταγωγῇ τούτων καὶ ὁμοιότητος σκο-
ποῦ καὶ δραματικῆς λύσεως· λέγω δὴ τὰ δύο θε-
σπέσια ἔργα: τὸ τοῦ λέοντος τῶν Θερμοπυλῶν
καὶ τὸ τοῦ ἥρωος τῆς Ἀλαμάνας. Ὅσα σύμπτωσης!
οἷα ὁμοιότης! καὶ ὅμως ἐν τῷ βάθει ὑπολανθάνει
ἡ διαφορὰ ἐδρακία, ἀκύμαντος. Ὁ βαθύτερον ἀψά-
μενος φιλοσοφίας καὶ ἱστορίας οἶδεν ὁ λέγω. Δὲν
λέγομεν δὲ ὅτι οἱ διεθνεῖς οὗτοι ἀγῶνες θὰ ὑστε-
ρῶσι λαμπρότητος καὶ ποικιλίας· ἢ λαμπρότης
ὅμως αὕτη ἔσεται ὅπως ἀλλοία, διότι ἀλλοίον εἶνε
καὶ τὸ πλαστικόν κάλλος καὶ τὸ καθόλου πνεῦμα
τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καὶ τῶν τὸ καμφογγές ὄνο-
μα «Ὀλύμπια» φερόντων. Μὴ συμψύρωμεν καὶ
ἐν τούτῳ τῷ ἐγχειρήματι, ὡς συνήθως, ὀνόματα
καὶ πράγματα! Οἱ κυσοφορούμενοι οὗτοι ἀγῶνες
οὔτε νὰ ταυτισθῶσιν ἐκείνοις οὔτε ὡς συνέχεια
αὐτῶν νὰ θεωρηθῶσιν εἶνε δυνατόν· διὸ διὰ τῆς
λέξεως «Ὀλυμπιακοὶ» διαπράττεται φιλοσοφικός
καὶ ἱστορικός σολοικισμός. Τελέσατε ἀγῶνας διε-
θνεῖς, ἢ ὅπως ἄλλως θέλετε νὰ καλέσητε αὐτούς,
μόνον ὅχι «Ὀλυμπιακοὺς!» Ἄγνοῶ, ἢ μάλλον
καλῶς γινώσκω, διατὶ τὸ ὄνομα τοῦτο τὰ μὲν ἔργα
ὑμῶν, οἰαδὴποτε ταῦτ' ἔσονται ἀγῶνες ἢ διαθη-
λωτικὸ γλέντι, θέλει περιβάλλῃ ὡς διὰ γελόσιου
πλαισίου, τοῦτο δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θέλει ἐκπέση
ὀλίγον ἐν τῇ τοῦ καλοῦ ἰδανικῆ αἰσθήσει τοῦ ἀρ-
χαιοδίφου καὶ τοῦ καλλιτέχνου, περιβληθὲν ἀχλὺν
νεωτέρας πεζότητος. Τὰ πράγματα θὰ καταδεί-
ξωσι τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης
ἐρεῖδομένην.

Ποῦ νῦν ἐν τι ὑγιές, ἐχυρὸν ὀρηκτῆριον, ᾧ καταρξόμεθα τοιούτων ἔργων; Οἱ Τεγεᾶται λ. χ. ἦγον ἀγῶνας, ὀνομάζοντες αὐτοὺς «Ἀλαῖα» ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ἄλλους δὲ «Ἀλώτια»: ὅτι Δάκαιοι δαιμονίων τὸ πολὺ ἐν τῇ μάχῃ ζῶντας εἶλον. «Ἡμεῖς νῦν, ὡς ἔχουσι τὰ ἡμέτερα καὶ μάλιστα τὰ τῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας, ἐπὶ τίνι θὰ τελῶμεν τοιούτους ἀγῶνας, ὥστε τὰ ὀνόματα: Ὀλυμπιακοί, Ὀλυμπικοί, Ὀλύμπια κτλ. νὰ δύνωνται ὅπως οὖν εὐπροσώπως, ἂν ὄχι ἐχόμενα ἀλλήλων τοῦλάχιστον ἐν παραλλήλῳ τινὶ σχέσει νὰ ἐφαρμοσθῶσιν, ἀπηλλαγμένα οὕτω τοῦ γελίου; Θὰ ἀρκεσθῶσιν ἄρα γε οἱ ἡμέτεροι διεθνεῖς ὀλυμπιονίκαι εἰς ἐπαθλα, οἷα ἦσαν ὁ κότινος, ὁ φοῖνιξ (ἐν Ὀλυμπίᾳ), ἡ πίτυς (ἐν Ἰσθμῷ), τὰ σέλινα (ἐν Νεμέᾳ), ἡ δάφνη (ἐν Δελφοῖς); Σήμερον ἡ δάφνη εἶνε ἀγαθὴ πρὸς παρασκευὴν πικτῶν (στουφάτου), τὰ δὲ σέλινα μετὰ χοιρείου μάλιστα κρέατος εἶνε εὐστομώτατον ἔδεσμα: διότι ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν τὸ κέντρον τῆς ἠθικῆς καθόλου βαρυτήτος μετετέθη ἀπὸ τοῦ μετώπου εἰς τὸν στόμαχον.

Ἦν ποτε χρόνος καὶ καιρὸς πρὸς τοῦτο, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὑπῆρχον δὲ καὶ οἱ ἄνδρες, κἂν δύο ἔστω, οἱ ἀπὸ τε φύσεως καὶ ἀπὸ μορφώσεως ἐπιτυχῶς ὅπως οὖν δυνάμενοι ν' ἀναλάβωσι τὸ ὄντως βαρύτερον τοῦτο ἔργον ὄχι τῆς συνεχείας, διότι τοῦτο ἐπιστημονικῶς, ὡς εἴπομεν εἶνε ἀδύνατον, ἀλλὰ τοῦ παραλληλισμοῦ τῶν ἀγῶνων ἐκείνων, μετὰ τὴν διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης μετάπλασιν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἄλλ' ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἀκαρπὸς ἐν τούτῳ παρήλθεν, οἱ δὲ ἄνδρες ἐκείνοι ᾤχοντο. Νῦν ἐν ἑτέροις σημείοις ἐγκρατεῖται τὸ κέντρον τῆς ἠθικῆς ἐργασίας.

Νῦν εἰς τιμὴν τίνος Θεμιστοκλέους νὰ ἐπαναστῆ τὸ ἐν τοῖς ἀγῶσι θέατρον, εἰς τίνα ἠθικὸν πατέρα νὰ ἀπίδῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐπισημαινόμενον τῷ κρότῳ καὶ φέρον εἰς ἐκείνους τοὺς ἄνδρας ἄσματα, οἷα: *Κλεινὸν ἐλευθερίας τεύχων μέγαν Ἑλλάδι κόσμον;*

Ποῦ νῦν οἱ καλλιτέχναι, δὲν λέγω τῆς δυνάμεως τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Πραξιτέλους, τοῦ Ζευξίδου καὶ τοῦ Παρρασίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσχάτων αὐτῶν μαθητῶν; Ποῦ δὲ νῦν ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ τῆς αἰγλησσης ἐκείνης περιωπῆς τοῦ Περικλέους;—Λειψανδρία—ἀχρηματία! Ἴδου τὸ ἐπιτύμβιον καὶ τοῦ ζητήματος τούτου. «Ὅταν συμπληρωθῆ τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς ἀποκαταστάσεως καὶ εὐπορησόμεν χρημάτων καὶ μάλιστα ἀνδρῶν, τότε καιρὸς καὶ τούτου τοῦ ἔργου, ἐκ μικρῶν ἔστω ἀρχομένου. Διότι διὰ πόρων, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων κινδυνεύει νὰ εἰπωσιν ἡμῖν τὸ γνωστὸν: «μὲ ξένα κόλλυθα . . .» δὲν πρέπει νὰ γείνη, οὐδὲ πρωτοβουλία ξένων, ἥκιστα δὲ τῶν Γαλατῶν. Δὲν φαίνεται ἡμῖν παραδόξον νὰ πρωτοστατήσωσιν ἔργου τοιούτου ἀπόγονοι ἐκεί-

νων, οἵτινες εἰσβαλόντες εἰς τὴν Αἰτωλίαν: «γένος μὲν γε πᾶν ἐξέκοψαν τὸ ἄρσεν, καὶ ὁμοίως γέροντας τε καὶ τὰ νήπια ἐπὶ τῶν μητέρων τοῖς μαστοῖς ἐφονεύετο: τούτων δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ γαλακτος πιότερα ἀποκτείνοντες, ἔπινον τε οἱ Γαλάται τοῦ αἵματος, καὶ ἤπτοντο τῶν σαρκῶν. Γυναῖκες δὲ καὶ ὄσαι ἐν ὄρα τῶν παρθένων, ὄσαι μὲν φρονήματός τι αὐτῶν εἶχον, ἑαυτὰς ἐφθησαν, ὡς ἠλίσκετο ἡ πόλις, διειργασμένοι: τὰς δὲ ἐτι περιούσας ἐς ἰδέαν ὕβρεως πᾶσαν μετὰ ἀνάγκης ἦγον ἰσχυρᾶς, ἄτε ἴσον μὲν ἐλίου, ἴσον δὲ τὰς φύσεις καὶ ἔρωτος ἀπέχοντες: καὶ ὄσαι μὲν τῶν γυναικῶν ταῖς μαχαίραις τῶν Γαλατῶν ἐπετύγχανον, αὐτοχειρία τὰς ψυχὰς ἠφίεσαν: ταῖς δὲ οὐ μετὰ πολὺ ὑπάρξειν τὸ χρεῶν ἐμμελεν ἢ τε ἀσιτία καὶ ἡ αὐπνία, ἀστόργων βαρβάρων ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις ὑβρίζοντων: οἱ δὲ καὶ ἀφίεσταις τὰς ψυχὰς, οἱ δὲ καὶ ἡθὴ νεκραῖς συνεγίνοντο ὁμοῦς!»!

(Παυσ. Φωκ. β. X. κ. XXII.)

Ἄ. Δ. Γραφειᾶδης.

ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ Γ' ΓΝΩΜΗ Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

«Ἄλλὰ πρὶν ἀπαντήσω εἰς τὸ ἐρώτημά σας, Κύριε Συντάκτα τῆς «Ἀκροπόλεως,» ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ἐρωτήσω, ἂν γνωρίζετε ὅτι πρὸ δύο ἐτῶν ἢ ὑπὸ τοῦ Νόμου 1834 ὀριζομένης ἑταῖς δημοτικῆς ἐκπαίδευσιν περιωρίσθη εἰς ἑστῆ μόνον: ἂν γινώσκετε ὅτι τὸ ἡμισυ τοῦλάχιστον τῶν ὑπαρχόντων δημοδιδασκάλων εἶνε ἐντελῶς ἀπροπαρασκευαστοὶ εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἀσχετὸν ἂν γινώσκετε ὅτι διαλύονται τὰ Διδασκαλεῖα, ὅτι περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας χωρίων δὲν ἔχουσι διδασκάλου, οὐδὲ σκέπτεται ἡ πολιτεία νὰ ἰδρῦσῃ ἐν αὐτοῖς σχολεῖα: ἂν γινώσκετε ὅτι ἐκ τῶν λειτουργούντων σχολείων πολλὰ δὲν ἔχουσι θρανία καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς κάθηνται σταυροποδητὴ οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἄν πάντα ταῦτα ὑπάρχουσι, τότε ἡ μέριμνα τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας νομίζω ὅτι κατὰ πρότερον λόγον πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὰς ἐπείγουσας ταύτας ἑλλείψεις.

Ἀπορῶ δὲ πῶς ὁ τύπος δὲν ἐξανέστη μάλιστα κατὰ τοῦ ἀσυνέτου μέτρου τοῦ περιορισμοῦ τῆς μαθητείας ἐν τοῖς δημοτικῶν σχολείοις εἰς τέσσαρα μόνον ἔτη, ἀφ' οὗ ἀλλαχού, ὅπου δὲν νομοθετοῦσιν ἀταλαιπώρως, ὀρίζεται ὀκταετής ὁ χρόνος τῆς μαθητείας ὑποχρεωτικῆς εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς πολίτας ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἐντὸς τῆς τετραετίας οὐδὲν ἀπολύτως καλὸν δύναται νὰ κατορθωθῇ ἐν τοῖς σχολείοις, δὲν εἶναι δυνατόν οὐδὲ ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφὴ καὶ ἡ στοιχειώδης ἀριθμητικὴ νὰ διδασθῇ, ὡς πρέπει, μαθήματα ἀπαραίτητα εἰς τὸν βίον. Καὶ νομίζω ὅτι τὸ πρῶτον καθῆκον

τῆς δημοσιογραφίας καὶ τῆς κοινωνίας εἶνε νὰ συντελέσῃ νὰ ἀρθῶσι τὰ προσκόμματα τῆς προόδου τῶν σχολείων, ἅπερ ἡ πολιτεία κάκιστα φιλοσοφούσα παρενέβαλε καὶ καθ' ἑκάστην παρεμβάλλει εἰς αὐτά. Δύο ὀκάδες ὕδατος δὲν χωροῦσιν εἰς φιάλην ὀκτᾶς, καὶ ἂν στενοχωρήσῃ τὸ πρᾶγμα διαρρήγνυται ἡ φιάλη καὶ ἀπόλλυται καὶ αὐτὴ καὶ τὸ ὕδωρ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. Θέλετε νὰ διδάξητε τοὺς μαθητὰς πολλὰ μαθήματα, θέλετε νὰ εἰσαγάγητε καὶ τέχνας εἰς τὰ σχολεῖα, ἔχετε ἀνάγκην χρόνου.

Δεῖ δὲ χρόνον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἄνευ τούτου, οὐδὲν ἔστι τῶν δεόντων γενέσθαι. Λέγω μόνον χρόνον, διότι παραδέχομαι ὅτι ἔχομεν τὸ προσωπικὸν καλῶς παρεσκευασμένον. Ὅπου ὅμως καὶ τούτο λείπει, ὡς συμβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρ' ἡμῖν, τότε εἶνε ματαιοπονία πᾶσα περὶ βελτιώσεως τῶν σχολείων σκέψις. Ἄλλ' ἡμεῖς ἐδῶ ἄς παραδεχθῶμεν ὅτι ἔχομεν πάντα ταῦτα, ἅπερ δὲν ἔχομεν, ἵνα ἴδωμεν ἂν πρέπει νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ ἡ τεχνικὴ διδασκαλία.

Ἡ τεχνικὴ μόρφωσις τῶν μαθητῶν δύναται τριχῶς νὰ νοηθῇ ἢ νὰ μεταβληθῆσιν καθ' ὁλοκληρίαν τὰ σχολεῖα ἡμῶν εἰς σχολεῖα πρακτικῶν τεχνῶν, ἢ νὰ ἰδρῦθῶσι πρὸς τοῖς σχολείοις τοῖς ὑπάρχουσι καὶ σχολεῖα τεχνικά, εἰς ἃ οἱ μαθηταὶ μάλιστα τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ σχολείου νὰ φοιτῶσιν, ὅπως μάθωσι πρακτικῶς τέχνην τινὰ, ἢ νὰ προστεθῇ εἰς τὰ σχολεῖα ἀκόμη ἐν νέον μάθημα, ὅπερ καλοῦμεν τεχνικὰς ἐργασίας. Νομίζω ὅτι αἱ δύο πρῶται περιπτώσεις πρέπει νὰ ἀπορριφθῶσι, νὰ διατηρηθῇ δὲ μόνον ἡ τρίτη περίπτωση, ἢ προσθήκη δηλ. εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν σχολείων καὶ τῶν τεχνικῶν ἐργασιῶν.

Ἡ ἰδέα αὕτη ἐν τῇ παιδαγωγικῇ ἐπιστήμῃ δὲν εἶνε νέα. Ἐν τῷ προγράμματι τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Διδασκαλείου τοῦ T. Ziller ἐν Λειψίᾳ εἶνε ἀναγεγραμμένη ἡδὴ ἀπὸ τοῦ 1862, τί δὲ ἐγένετο κατὰ τὸ μάθημα τοῦτο εὐρίσκειται ἐν ἐκτάσει ἐκτιθέμενον ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Barth καὶ Niederley, τῶν διδασκάλων τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Διδασκαλείου τὸ ἐπιγραφόμενον «τὸ χειροτεχνικὸν βιβλίον τοῦ Γερμανόπαιδος», ὅπερ ἡδὴ ἀριθμεῖ πολλὰς ἐκδόσεις. Τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ τούτου Διδασκαλείου ἐχρημάτησα καὶ ἐγὼ μαθητῆς καὶ δύναμαι νὰ σᾶς ἀναφέρω τί ἐπὶ δύο ὄρας καθ' ἑβδομάδα ἐιργάζοντο οἱ μικροὶ μαθηταὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου ἔτους μέχρι τοῦ 14. Αἱ τεχνικαὶ ἐργασίαι ἦσαν μεθοδικῶς διατεταγμέναι. Καὶ εἰς μὲν τὰς κατωτέρας τάξεις ἦσαν τοῦ Fröbel αἱ ἐργασίαι τῆς διὰ ταινιῶν χάρτου πλεκτικῆς, τοῦ διὰ τρυπήματος βελόνης σχηματισμοῦ διαφόρων σχημάτων, καὶ τῶν ἄλλων ἐργασιῶν τοῦ νηπιαγωγείου. Εἰς δὲ τὰς ἀνωτέρας τάξεις ἦτο ἡ πηλοπλαστικὴ, ἦτοι ὁ διὰ πηλοῦ σχηματισμὸς διαφόρων ὀπωρῶν ὡς καὶ ζῶων ἐν μικρῷ σχήματι, ἡ γυψοτυπία ἦτοι

ἡ ἀποτύπωσις ἐπὶ γύψου τύπων φύλλων, νομισμάτων, καρπῶν κλπ. ἡ γαλβανοπλαστικὴ, ἡ τορνευτικὴ, ἡ βιβλιοδετικὴ, ἡ ξυλουργικὴ καὶ εἰ τι τοιούτον.

Εἰσήγαγε δὲ ὁ Ziller τὸ μάθημα τοῦτο τῆς τεχνουργίας ἢ τῆς χειροτροβικῆς ὡς ἐκάλεσεν αὐτὸ ἐν τῇ ἡμιονύμῳ πραγματείᾳ τοῦ ὁ κ. Ἀριστοτέλης Γραφειᾶδης, οὐχὶ ὡς ἐφόδιον τῶν μαθητῶν ἐν τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ, πρὸς πορισμὸν τῶν ἀλφίτων, ἀλλ' ὡς μάθημα ἐπιτήδειον πρὸς τελειότεραν διαμόρφωσιν τῆς χειρὸς. Ρητῶς δὲ ἐν τῇ Παιδαγωγικῇ του ἀναγράφει σελ. 196 ὅτι καὶ τεχνικαὶ ἐργασίαι ἐπιδιώκουσι κυρίως τὴν μόρφωσιν τῆς χειρὸς, εἰ καὶ συντελοῦσιν ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ παρατηρητικοῦ ὡς καὶ τοῦ καλλαισθητικοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ διαμόρφωσις τῆς χειρὸς, διότι εἰς αὐτὴν ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος τὴν ὑπεροχὴν του ἐπὶ τῶν λοιπῶν ζῶων ὡς καὶ εἰς τὴν γλώσσάν του». Ὁ Ἀναξαγόρας τὴν θαυμασίαν τῆς χειρὸς κατασκευὴν ἔχων ὑπ' ὄψει ἐκάλεσε τὸν ἄνθρωπον τὸ τελειότατον τῶν πλασματῶν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐκάλεσε τὴν χεῖρα **τὸ ὄργανον τῶν ὀργάνων**. Πρὸς δεξιότεραν τῆς χειρὸς χρῆσιν εἶνε ἀνάγκη νὰ γυμνασθῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς μικρᾶς ἡλικίας καὶ εἶναι ἑλλείψεις τῶν σχολείων ὅτι δὲν ἐπέστησαν εἰς τοῦτο τὴν προσοχὴν των. Τὸ πρόγραμμα τῶν σχολείων πρέπει νὰ πλουτισθῇ καὶ διὰ τοῦ νέου μαθήματος τῆς χειροτροβικῆς. Πρὸς τοῦτο πρέπει ἐκ διαφόρων τεχνῶν νὰ ἐκλεχθῶσιν ἐκεῖνα, ἃ καὶ εὐκόλως ἐκτελοῦνται καὶ μορφωτικὰ εἶναι τῆς χειρὸς. Νομίζω ὅτι ὡς πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ διορισθῇ ἐπιτροπεία ἐξ εἰδικῶν παιδαγωγικῶν καὶ φιλοτεχνικῶν ἀνδρῶν, ἵνα προπαρασκευάσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν διδασκτικῶν μαθημάτων.

Ταῦτα, κύριε συντάκτα, ἐνόμισα καλὸν νὰ σᾶς εἴπω μετὰ τίνος λεπτομερείας, διότι παρετήρησα μετὰ λύπης εἰς τὰς γνώμας τῶν εἰδικῶν παιδαγωγικῶν, ἃς ἐδημοσιεύσατε, πολλὰς πλάνους, ἃς ὀφείλω δι' ὅλης τῆς δυνάμεώς μου νὰ ἀποκρούσω ὡς λίαν βλαβερὰς εἰς τὰ σχολεῖα.

Ὁ κ. Παπαμάρκος ἐν τῇ μετ' αὐτοῦ συνεντεύξει ὑμῶν ἐκφράζει τὸν θαυμασμόν του πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν σύστημα. Ἄλλὰ τὸ Ἀγγλικὸν δημοτικὸν σχολεῖον, κύριε συντάκτα, εἶναι τὸ ἀλληλοδιδασκτικὸν εἶναι τὸ σύστημα τῶν ἐρμηνευτῶν, ὅπερ ἐπὶ τόσα ἔτη ἐμάρανε τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὥστε οὗτος δὲν δύναται ἀκόμη, εἰ καὶ παρῆλθεν εἰσοσκαετία, δὲ συν-ἔλθη, καὶ ἐν ᾧ ἡ συμφορὰ ἡμῶν εἶναι πρόσφατος, τὸ νὰ ποθῶμεν τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ, εἶναι ἀναχρονισμὸς ἀσύγγνωστος.

Ἐπειτα διατὶ τὸ σύστημα τὸ Γερμανικόν, τὸ ὁποῖον σημειωτέον ἀναγεωρίζεται καὶ παρὰ τῶν Ἀγγλων καὶ παρὰ τῶν Γάλλων καὶ παρ' ὅλου τοῦ κόσμου ὡς ἄριστον πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου σύστημα, εἶναι δι' ἡμᾶς ἀκατάλληλον, ἀφ' οὗ

έκεινο, ως ήμεις θέλομεν, τείνει να μορφώση κατ' έξοχην ανθρώπους, οίτινες να ζώσι και να άποθνήσκωσιν ύπέρ των ιδεών της πατρίδος, της θρησκείας και των τοιούτων; 'Αλλ' ό λόγος ούτος δέν είναι να μισώμεν τό δημοτικόν σχολείον των Γερμανών, αλλά να αγαπώμεν αυτό και να τείνωμεν αεί να προσεγγίσωμεν εις τόν τέλειον αυτού τύπον.

'Επ' ίσης θεωρώ ουχι όρθην και την γνώμην του κ. Βρατσάνου, καθ' ήν πρέπει να εισαγάγωμεν εις τά δημοτ. σχολεία τεχνικάς εργασίας, να άνακουφίσωμεν δέ τό πνεύμα αυτών από των λοιπών μαθημάτων, διότι φρονώ ότι ούδέν έκ των έν τῷ νόμῳ άναγεγραμμένων μαθημάτων δια τά δημοτικά σχολεία δύναται να παραλειφθῆ, ουδέ ίσοφαρίζει ή μόρφωσις, ήν αί τεχνικάί εργασίαι δίδωσι πρὸς τήν μόρφωσιν και του μικροτέρου των μαθημάτων του δημοτικού σχολείου. Καί νομίζω ότι και ό κ. Βρατσάνος ως άνήρ παιδαγωγικός δέν δύναται να έχη άλλην γνώμην. Δύναται να συνηγορή ύπέρ της τεχνικής παιδείσεως, άλλ' ουχι με θυσίαν ή κολόβωσιν ουδενός μαθήματος.

'Επιτρέψατέ μοι, Κύριε Συντάκτα, να σας προσθέσω ένταυθα ότι οι άγώνες της έφημερίδος σας πρὸς πλουτισμόν των σχολείων δια νέου μαθήματος, καθ' όν χρόνον διαλύονται τά διδασκαλεία, ή πηγή αυτή της διορθώσεως των σχολείων, έρχονται όλως παράκαιροι. Δύνασθε να σώσητε τά διδασκαλεία; έργασθητε δια των μέσων, άτινα έχετε εις τήν έξουσίαν σας. Τοῦτο είναι μέγα κατόρθωμα, και πρώτον έργον. Τά λοιπά συνδέονται με την ύπαρξιν των διδασκαλείων.»

ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΠΕΥΔΕΥΣΕΩΣ

Α' ΓΝΩΜΗ ΒΑ. ΣΚΟΡΔΕΛΗ

«Τό δημοτικόν σχολείον είναι εργαστήριον ήθικης μορφώσεως και διανοητικής άναπτύξεως των τέκνων του λαού, τά όποια όφείλει τοῦτο να παρασκευάσῃ δια τόν βίον ως πολίτας χρησίμους εις έκαστούς, εις τήν κοινωνίαν και εις τήν πολιτείαν. Ούτως έννοοῦσι τήν δημοτικήν παιδείυσιν πάντες και παιδαγωγοί και κοινωνιολόγοι και νομοθέται των πεπολιτισμένων εθνών, ως έκαστος δύναται να βεβαιωθῆ, έν άπλῶς άναδιφήσῃ τάς σελίδας οίσιςδήποτε ιστορίας της παιδαγωγικής και του πολιτισμοῦ. Ουδέ δύναται να υπάρξῃ δευτέρα γνώμη περί τούτου.

'Εργον λοιπόν του δημοτικού σχολείου είναι να καλλιεργήσῃ μεθοδικῶς τό πνεύμα των παιδων έν τῇ μικρῇ ήλικίᾳ, κατὰ τήν όποιαν άκριβῶς είναι επιτήδειον εις τοῦτο. Με ποίαν δέ δύναμιν δια τόν πρακτικόν έν γένει βίον έφοδιάζωμεν τους παίδας, άν τῷ όντι κατορθώσωμεν κατὰ τήν ήλικίαν εκεί-

νην ν' άναπτύξωμεν τό πνεύμα των, είναι περιττόν να έξάρωμεν. Λαός άνευ πνευματικής άναπτύξεως δέν δύναται εις ουδέν να εὐδοκίμησῃ ειμή εις τήν δουλείαν και τήν ειλωτείαν. Ταύτοχρόνως δέ με τήν διανοητικήν άνάπτυξιν και έν μέρει δι' αυτής τό δημοτικόν σχολείον θεμελιώνει και προάγει τήν ήθικήν μόρφωσιν, τήν διάπλασιν της καρδιάς: λέγομεν δέ έν μέρει δι' αυτής, διότι ή του ήθους μόρφωσις οὖο έχει παράγοντας, τήν έξιν και τήν διδασκαλίαν. Τήν εργασίαν δέ ταύτην παρακολουθεί ή του σώματος επιμέλεια δια της καθαριότητος και των γυμναστικών άσκήσεων.

'Όταν τά δημοτικά σχολεία χώρας τινός κατορθώσωσι ν' άπολύωσι λεγεῶνας μικρῶν πολιτῶν έφοδιασμένων με τάς άπαραιτήτους γνώσεις, πεπαικισμένων με τό πνεύμα της παρατηρητικότητος και έρευνης, τεθωρακισμένων με τάς ήθικάς άρχάς, έστηριγμένων εις τόν φόβον του Θεου και εις τό συναίσθημα της τιμῆς, συνάμα δέ πολιτῶν υγιῶν τό σώμα και ευρώστων, ή χώρα εκείνη κέκτηται ήδη τό άριστον των όσων δύναται τις να εύχηθῆ.

'Εκ τούτων δέ και έκ του όρθου λόγου έπεται ότι τό δημοτικόν σχολείον ουτε πρέπει ουτε δύναται να είναι σχολείον ειδιόν, σχολείον επαγγελματικόν, (fach-schule). Διότι πλην άλλων λόγων ουδέ ή ήλικία των έν τοίς δημοτικοίς σχολείοις φοιτώντων είναι ή κατάλληλος πρὸς διδασκαλίαν οίς δήποτε βιοτεχνίας. Καί περί τούτου μεν νομίζω ότι ουδέ λόγος είναι δίκαιον να γίνεται: διότι ποίας τινάς τέχνας π. χ. θέλετε να εισαγάγωμεν εις τό δημοτικόν σχολείον; τήν ύφαντικήν; τήν σιδηρουργίαν; τήν ξυλουργίαν; τήν οίνοποιίαν; τήν άρτοποιίαν; ή τήν γεωπονίαν, τήν μελισσοουργίαν, τήν κτηνοτροφίαν, τήν μαγειρικήν, τήν βαπτικήν; Αὐτά είναι έξ εκείνων, τά όποια λέγονται μόνον δια να φαίνεται, ότι κάτι καινοφανέστερον λέγεται, τά όποια όμως ουδέ τήν έλαχίστην έφαρμογήν δύναται να έχωσι και μάλιστα έν λάβωμεν ύπ' όψιν τά ιδικά μας δημοτικά σχολεία, των όποιων πλείστα ουδέ μαυροπίνακα έχουσιν ουδέ θρανίον. 'Εάν δέ ποτε ήθελε πραγματοποιηθῆ τοιοῦτόν τι, ήξεύρετε ποίον θα ήτο τό αποτέλεσμα; Οί όλίγοι τεχνίται και γεωπονικοί ν' αφήσουν τάς εργασίας των και να τρέψωσιν έαυτούς εις διδασκαλίαν έν τοίς σχολείοις χάριν του μισθαρίου! Θα έφοίτων τινές εις τάς γεωργικάς σχολάς όχι δια να γείνωσι γεωργοί, αλλά διδασκαλοί δήθεν της γεωργικής έν τοίς σχολείοις!

Περί τοιαύτης λοιπόν διαρρυθμίσεως των δημοτικών σχολείων ουδέ λόγος πρέπει να γίνεται. Πολύ μάλλον άξιον είναι να έξετασθῆ πῶς είναι δυνατόν τό δημοτικόν σχολείον να εκπληροῖ τόν σκοπόν του, όστις είναι ό φυσικός και άληθής αυτού σκοπός, πῶς θα επιτυχάνῃ τήν πνευματικήν άνάπτυξιν των παιδων και τήν ήθικήν μόρφωσιν αυτών.

Είς τό έρώτημα τοῦτο δέν είναι άνάγκη ν' άπαντήσῃ ύψηλή φιλοσοφία: ό κοινός νοῦς δίδει τήν μόνην όρθην άπάντησιν. 'Εάν θέλωμεν τό δημοτικόν σχολείον να επιτυχάνῃ τόν σκοπόν του, άνάγκη είναι να παρασκευάσωμεν έν διδασκαλείοις όσον οίόν τε τελειοτέρους διδασκάλους. 'Εάν θέλωμεν ν' άπολάυσωμεν έκ της δημοτικής παιδείσεως τινά τουλάχιστον των αγαθῶν, όσα άφθόνως άλλοι έξ αυτής καρποῦνται, άνάγκη να καταστήσωμεν τά διδασκαλεία μας τελειότατα, δια να προμηθεύωσιν εις τό έθνος διδασκάλους άληθείς, εύπαιδευτους και καλῶς παρεσκευασμένους εις τό έργον των, τό όποιον είναι ή ύψίστη λειτουργία έν τῇ πολιτείᾳ, πρὸς δέ τοῦτοις ν' άσφαλισθῆ και να βελτιωθῆ ή θέσις του δημοδιδασκάλου, ν' άποπεμφθῶσι δέ έκ των σχολείων εις τους άγρούς άπαντες συλλήβδην οι λεγόμενοι γραμματοδιδασκαλοί, να οικοδομηθῶσι βαθμηδόν σχολεία ανθρωπινά, να εισαχθῆ τακτική επιστημονική επιθεώρησις των δημοτικῶν σχολείων και τέλος να κατασταθῆ ή δημοτική παιδείσις έργῳ ύποχρεωτική. Οὔτε δια προγραμμάτων ουτε δι' άρθρων έν έφημερίσιν εισάγονται και ενισχύονται βιοτεχνίαι, δια τάς τέχνας χρειάζονται ιδιαίτερα σχολεία βιοτεχνικά. Διατί ή πολιτεία διατρεῖ περί τά 40 γυμνάσια, άγοντα όλα εις τό Πανεπιστήμιον;

'Αντί να ζητῶμεν τά άδύνατα, προτείνοντες να εισαχθῶσιν εις τά δημοτικά σχολεία τέχναι, δέν είναι πολὺ φυσικόν και λογικόν να περιορίσωμεν τόν αριθμόν των γυμνασίων, και άντ' αυτών να συστήσωμεν τεχνικάς τινας και πρακτικάς σχολάς; Ζητοῦμεν από τά δημοτικά σχολεία τώρα και τέχνας, άφου γνωρίζωμεν ότι ουδέ άνάγκωσιν μανθάνουσιν οι παίδας εις πλείστα σχολεία ένεκα της άθλίας των καταστάσεως.

Τό επιστημονικῶς ώργανωμένον δημοτικόν σχολείον έχει υιοθετημένη τήν εργασίαν της χειρὸς παραλλήλως με τήν εργασίαν του πνεύματος: διότι άναγνωρίζον τήν σημασίαν αυτής, έχει τήν ίχνογραφίαν, τήν καλλιγραφίαν, τάς γυμναστικάς άσκήσεις, τάς έν τῷ κήπῳ εργασίας ξυλουργίας, πλεκτικής, πλαστικής. Αποδέχεται όμως τάς εργασίας ταύτας επί τῷ διπλῷ σκοπῷ του να έμπνεύσῃ τήν άγάπην πρὸς τήν εργασίαν και ν' άναπτύξῃ τήν φυσικήν δεξιότητα των παιδων. Ημεις πρώτοι έφημερίσαμεν τάς τοιαύτάς εργασίας έν τῷ προτύπῳ τῷ προσητημένῳ εις τό διδασκαλείον της Πελοποννήσου τῷ 1881, όχι όμως με τήν άξίωσιν του να διδάσκωνται αί τέχναι έν αυτῷ.

'Υψηλή άποστολή του δημοτικού σχολείου μένει πάντοτε ή διανοητική άνάπτυξις και ή ήθική μόρφωσις των παιδων. Αλλά τό δημοτικόν σχολείον δέν είναι, ουτε κοσμοπολιτικόν, ουτε άθρησκον: αί ιδέαι αυται είναι πολὺ ύψηλαί, ώστε δέν χωροῦν εις τό ταπεινόν σχολείον του λαού, τό όποιον θέλει να έχη πατρίδα, δια να τήν αγαπᾷ, και Θεόν δια

να τόν προσκυνᾷ. Τό δημοτικόν σχολείον συνδέει τά τέκνα του λαού με τό ιερόν εἶοσφορ της πατρίδος δι' άρρήκτων δεσμῶν άγάπης και θαυμασμοῦ, με τους περιπάτους του, με τάς εκδρομάς, με τά άσματά του, με τάς ιστορίας, με τάς παραδόσεις τάς ήθικάς.

Είνε περίεργον, ότι κατὰ τους τόσον ύλιστικούς τούτους χρόνους, όλαι αί εκπαιδευτικάί νομοθεσίαι της δυτικής Ευρώπης, της Αμερικῆς, κούτης της Ιαπωνίας, τονίζουσιν εἴπερ τι άλλο τήν National bildung (ήθικήν μόρφωσιν). Τις άγνοᾷ με πόσον ένθουσιασμόν, με ποίον σχεδόν φορτικόν κόμπον οι Γερμανοί έξαίρουσι τά ήθικά των κατορθώματα, με ποίους διθυράμβους γαργαλίζουσι καθ' έκάστην τό ήθικόν φρόνημα της νεότητος; Χθές άκόμη δέν συνέθετεν άσμα φανατικόν ό ένθουσιώδης αυτοκράτωρ της Γερμανίας δια τό ναυτικόν του; Ημεις μόνον νομίζωμεν, ότι δέν δυνάμεθα να επιδοθῶμεν εις τήν βιομηχανίαν, εις τήν γεωργίαν, άν πρὸ τούτου δέν άρνηθῶμεν τό Μεσολόγγιον, τόν Καραϊσκάκη, τό 21, τόν Ρήγαν, τόν Κολοκοτρώνην, τά πάντα. Παράξενος αυτή ψύχωσις στενοκεφαλίας! Ο Αγγλος όμως καλλιεργεί τους άγρούς, άναπτύσσει θαυμασίως τήν βιομηχανίαν του, άλλ' ύπερήφανος πάντοτε και φανατικός μελετᾷ τήν θαλασσοκρατίαν του κόσμου, άδων τό rule Britannia! Αυτό θα είπῆ να βλέπῃ εις λαός όλίγον παρέκει από τήν μύτην του και να μη νομίζῃ, ότι πρέπει ν' άρνηθῆ και πατρίδα και ιστορίαν δια να κατορθώσῃ να κλώθῃ νήματα ή να καλλιεργῆ γογγύλια!

ΠΑΙΔΙΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΠΑΛΑΙΟΙΣ

(Συνέχ. ιδε φύλλ. 'Εκπαίδευσως 7).

14. 'Εποστρακιόμοσ. Η παιδιά αυτή και σήμεραν γινομένη έχει ώδε: Λαμβάνουσι οι παίδες όστρακον, κομμάτι κεραμίδας, ή πλάκα μικράν λιθίνην και επιτηδέως ρίπτουσιν αυτήν επί της επιφανείας της θαλάσσης ή λίμνης, ώστε αυτή μόλις να έγγίξῃ τήν επιφάνειαν και να μη βυθίζηται εύθύς, άλλ' άφ' ου κάμη πηδήματα τινά επί του ύδατος. Νικᾷ δ' εκείνος, οὔτινος τό όστρακον έξικνεῖται μακρότατα και τάς πλείστας επί του ύδατος έποιήσατο αναδύσεις και καταδύσεις. Ο Πολυδεύκης οὔτω περιγράφει τήν παιδίαν (IX. 319): 'Ο δ' έποστρακισμός, όστρακον των θαλαττων κατὰ του ύδατος επιπολής άφιασιν, αριθμοῦντες αυτου τά πρὸ του καταδύνααι πηδήματα έν τῇ ύπέρ του ύδαρ επιδρομῇ: έκ γάρ του πλήθους των άλμάτων ή νίκη τῷ βάλλοντι.

15. 'Εφετινδα. Περί της παιδιᾳς ταύτης ό Πολυδεύκης γράφει τάδε (βιβλ. IX. 117: 'Η δέ έφετινδα, ως έστιν εικάζειν, όστρακον έφέντα εις κύκλον έχρην συμμετρήσασθαι, ως έντός του κύ-

κλου στή. Ὁ δὲ Ἡσύχιος ἐν λέξει ἐφετίνδα γράφει τάδε· Ἐφετίνδα· εἶδος παιδιᾶς, ὅταν σφαιραν προτεινόντες ἀλλαγῆ βάλλωσι, καὶ πεποιήται παρὰ τὸ φανακίζειν. Ὁ δὲ Εὐστάθιος ἐν Ὀδυσσεΐας 7. 115 γράφει τάδε· Σκοπητέον δὲ εἶπερ ἡ κατὰ σφαιραν αὐτῆ παιδιᾶ ἢ λεγομένη ἐφετίνδα ἐστί. Τοιαύτη δὲ λέγεται παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ὅταν ἄλλω προσδείξαντες τὴν σφαιραν, ἄλλω ἐφῶσιν. Ἡ δ' αὐτὴ καὶ φεννίς ἐλέγεται. Ἔστι γὰρ φεννίς παιδιᾶ διὰ σφαιρας, ὅπηνίκα ἐτέρω προδεικνύντες, εἶτα ἄλλω ἀφίᾳσι τὴν σφαιραν, ὡσπερ φανακίζοντες. Κατὰ ταῦτα φέρονται δύο εἶδη παιδιᾶς τὸ μὲν δι' ὄστράκου, τὸ δὲ διὰ σφαιρας γινόμενον. Καὶ ἡ μὲν δι' ὄστράκου παιδιᾶ συνίσταται ἐν τούτῳ νὰ βάλῃ ὁ παίζων τὸ ὄστρακον ἐντὸς κύκλου ἐπὶ τῆς γῆς σεσημειωμένου, ἢ δὲ διὰ σφαιρας νὰ κτυπήσῃ δι' αὐτῆς τὸν ἀντιμέτωπον ἐξαπατήσας αὐτὸν ὅτι ἄλλον θέλει νὰ κτυπήσῃ.

16. Στρεπτίνδα. Ἡ στρεπτίνδα εἶναι παιδιᾶ, καθ' ἣν ἐζήτουν ἡ νόμισμα διὰ νομίσματος ἢ ὄστρακον δι' ὄστράκου νὰ ἀνατρέψωσι. Τὸ τοιοῦτο περιγράφει ὁ Πολυδεύκης (IX. 117) ὡς ἐξῆς· Ἡ δὲ στρεπτίνδα ὄστρακον ὄστράκῳ, ἢ νόμισμα νομίσματι τῷ βληθέντι τὸ κείμενον ἐστρεφον.

17. Εἰς ὦμιλλαν. Ἡ ὦμιλλα εἶναι παιδιᾶ, καθ' ἣν οἱ παῖδες κυκλοτερῆ πράγματα π. χ. κάρυα, ἀστραγάλους, βώλους ἔριπτον εἰς κύκλον οὕτως, ὥστε ταῦτα νὰ μείνωσιν ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ ἐν τῷ κύκλῳ μένων ἐλάμβανε τὸ ἐπαθλον.

18. Τρόπα. Ἡ τρόπα (γραπτέον ἴσως ὀρθότερον τρύπα) εἶναι παιδιᾶ, καθ' ἣν οἱ παῖδες ἐξ ἀποστάσεώς τινος ῥίπτουσιν εἰς βόθρον μικρὸν ἐπιτηδὲς πεποιημένον ἢ ἀστραγάλου ἢ πεσοῦς ἢ βαλάνους. Ἡ παιδιᾶ αὕτη σφίζεται καὶ παρ' ἡμῖν καλουμένη τρούπα ἢ λάκκος ἢ γουδίτσα.

19. Φρυγίνδα. Ἡ δὲ φρυγίνδα εἶναι παιδιᾶ, καθ' ἣν λεία ὄστρακα ἢ λιθάριον ἢ κύαμους πεφρυγμένους ἐλάμβανον οἱ παῖδες μεταξὺ τῶν δακτύλων τῆς ἀριστερᾶς καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ἐπέκρουον αὐτά. «Ἡ δὲ φρυγίνδα ὄστρακα τῶν λείων μεταξὺ τῶν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς δακτύλων διαθέντες ἐπικρούουσι τὰ ὄστρακα τῆ δεξιᾶ κατὰ ῥυθμόν.»

20. Χαλκισμός. Ὁ χαλκισμὸς συνίστατο εἰς τοῦτο, νόμισμα ὀρθόν, ὅπερ συντόνως περιέστρεφον νὰ σταματήσωσι διὰ τοῦ δακτύλου, πρὶν τοῦτο καταπέσῃ. Τὸ παίγιον τοῦτο λέγουσιν ὅτι ἦτο προσφιλές εἰς τὴν Φύνην τὴν ἑταίραν.

21. Πεντάλιθα. Ἡ διὰ πέντε λιθάρων παιδιᾶ ἐν χρήσει καὶ σήμερον οὕσα γίνεται ὡς ἐξῆς· Διασκορπίζονται καὶ τὰ πέντε λιθάριον κατὰ γῆς, εἶπειτα λαμβάνει ὁ παίζων ἐν τούτων διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ ῥίπτων ἄνω ὀφείλει νὰ ἀνασηκώσῃ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ταχέως καὶ ἐν τῶν κατὰ γῆς λιθάρων διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς, νὰ δεχθῆ δὲ ἐν τῇ αὐτῇ χειρὶ καὶ τὸ ἀνερριμμένον λιθάριον, καὶ νὰ μὴ ἀρήσῃ νὰ πέσῃ κατὰ γῆς, ὅπερ εἶναι ἦτο

αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ δὲ ἐξακολουθεῖ νὰ πράττῃ καὶ μετὰ τὰ ἄλλα λιθάριον. Κατόπιν δὲ λαμβάνων καὶ τὰ πέντε λιθάριον εἰς τὸ κοῖλον τῆς χειρὸς διασκορπίζει πάντα ἐπιτηδῆως ἄνα δύο, διότι νῦν ἀναρρίπτων πάλιν τὸ ἐν ὀφείλει νὰ ἀνασηκώσῃ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἄνα δύο λιθάριον, νὰ δεχθῆ δὲ ἐν τῇ αὐτῇ χειρὶ συγχρόνως καὶ τὸ ἀνερριμμένον λιθάριον. Κατόπιν δὲ σκορπίζει πάλιν τὰ πεντάλιθα κατὰ τρία καὶ ἐν καὶ ἀνασηκώσῃ καὶ αὐτὰ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ὡς καὶ προηγουμένως. Ἐπειτα δὲ καὶ τὰ τέσσαρα ἁμῶν. Κατόπιν ῥίπτει καὶ τὰ πέντε λιθάριον ἐπάνω, ἃ δέχεται διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς πρᾶνους προσέχων νὰ μείνωσιν πάντα ἐπ' αὐτῆς, ἃ πάλιν ἀναρρίπτει καὶ δέχεται διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς ὑπτίως. Μετὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἔρχεται καὶ τὸ τελευταῖον στάδιον. Ὁ παίζων στηρίζει κατὰ γῆς τοὺς δύο δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸν μέγαν καὶ τὸν δεικτικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποταλῆται καμάρα, κατόπιν πάλιν διὰ τῆς δεξιᾶς ὑπὲρ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα διασκορπίζονται τὰ πεντάλιθα, καὶ ὀφείλει τὴν κατὰ τὸν χρόνον ῥίπτει τὸ ἐν λιθάριον ὑψηλὰ νὰ διαπερᾶ διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς ὑπὸ τὴν καμάραν ἕκαστον τῶν λιθάρων. Ἀφ' οὗ δὲ κατορθώσῃ τοῦτο τότε ἡ παιδιᾶ εἶναι εἰς τὸ τέλος.

Ἐπὶ αὐτῆ δὲ καὶ ἄλλο εἶδος παιδιᾶς διὰ πεντάλιθων, καθ' ἣν ὁ μὲν εἰς τῶν παιζόντων θέτει τὴν χεῖρα κατὰ γῆς μετὰ διατεταμένους δακτύλους, εἰς τὸ ἄκρον τῶν ὁποίων τίθεται καὶ ἄνα ἐν λιθάριον, ὃ δὲ ἕτερος λαμβάνει ἕκαστον τῶν λιθάρων, ὃ ἔχει καὶ ἰδίαν ὀνομασίαν π. χ. καλεῖται κόπανος, ζύστρα, σπάθαρος, τσιμπικας, μάλακας καὶ ῥίπτων αὐτὸ ὑψηλὰ κοπανίζει τὴν χεῖρα, ἢ ζυστρίζει, ἢ κτυπᾷ μετὰ πλάγια ἢ τσιμπᾷ ἢ χαιδεύει αὐτήν, λέγων· Καλὸς τὸν κόπανον, ποῦ κοπανίζει καὶ ἄστερνά τὸ φαρμακίζει κλπ.

Ὁ Πολυδεύκης περιγράφει ἄλλο εἶδος παιδιᾶς, ὅπερ δὲν ἤξεύρω ἂν τοῦτο παίζεσθαι καὶ σήμερον ἐν Ἑλλάδι. Ἔχει δὲ τοῦτο ὡς ἐξῆς·

Τὰ δὲ πεντάλιθα, ἦτοι λιθίδια ἢ ψῆφοι ἢ ἀστράγαλοι πέντε ἀνερριπτοῦντο, ὥστ' ἐπιστρέψαντα τὴν χεῖρα δέξασθαι τὰ ἀναρριφθέντα κατὰ τοῦ ὀπισθέντος ἢ εἰ μὴ πάντα ἐπισταῖη, τῶν ἐπιστάντων ἐπικειμένων ἀναιρεῖσθαι τὰ λοιπὰ τοῖς δακτύλοις. (ἀκολουθεῖ).

ἹΕΡΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ¹⁾

Τὰ τῶν προγόνων ἡμῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων κλασικὰ καὶ δημώδη λόγια, ὡς ἐξηγμένα κατόπιν παμπόλλων ἁμῶν εἰς ἁμῶν περιστάσεις

(1) Τὸ ἄρθρον τοῦτο δημοσιεύομεν, ἵνα δοθῆ ἀφορμὴ εἰς τοὺς κληρικὸς δημοδιδασκάλους νὰ ἐκθέσωσι καὶ αὐτῇ τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐπαγγελμάτων ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ καὶ οὕτως ἀναλάβῃ ἡ ἀλήθεια πρὸς ὄφελος τῶν σχολείων, ὅπερ καὶ μόνον ἔχει ὑπ' ὄψει ὁ γράψας τὸ ἄρθρον.

γεγονότων καὶ ἐπομένως ὡς φέροντα τὴν σφραγίδα τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ κύρους εἶναι ἀξιώματα, ἄπερ κατὰ τὴν ὑποκειμενικὴν ἡμῶν κρίσιν ὀφείλομεν ἐν παντὶ νὰ ἐχωμεν ὡς τὸν μᾶλλον ἀκραιφνῆ καὶ ἀλάνθαστον ὁδηγὸν καὶ πρῶρα τῶν τε σκέψων καὶ πράξεων ἡμῶν εἰς διόρθωσιν ἐνίων ἐκ τῶν κακῶς κειμένων. Ἡ τοῦ λαοῦ σοφωτάτη βῆσις «ἡ πικρὰς παπᾶς, ἡ ζευγᾶς ζευγᾶς,» ἐν σχέσει πρὸς τοὺς περὶ δύο ἐπαγγέλματα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἀσχολουμένους διακηρύσσει ἀλήθειαν, ἥς τὰ καλὰ δεόν ἐν τῷ παρόντι νὰ μὴ παρίδωμεν. Ἱερεὺς ἐφημέριος καὶ ἐν ταῦτῳ δημοδιδάσκαλος ἐν ἐνεργείᾳ δὲν δύναται οὐδὲ καὶ πρέπει σήμερον νὰ ἐννοηθῆ ἴσως ἴσως ἡ φαινομενικὴ ὄψις τῶν δύο τούτων ὑψηλῶν λειτουργημάτων ὡς ἐκ τῆς σχέσεως αὐτῶν νὰ εἶναι καθ' ἡμῶν, ἀλλ' ἡ οὐσία, ἡ πραγματικὴ ὄψις εἶναι καὶ ἔσται ὑπὲρ ἡμῶν. Ἰσως ἡ ἀμφισβησις τοῦ ἱερέως δημοδιδασκάλου νὰ φέρῃ ἐκ τῶν προτέρων ὡς ἐξησφαλισμένον τὸν πρὸς διδάσκαλον ὀφειλόμενον σεβασμόν, ἀλλὰ μήπως καὶ ὁ μὴ ὢν ἱερεὺς δημοδιδάσκαλος δὲν δύναται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ ἐξασφαλίσῃ τοῦτον; Ἀλλὰ μήπως ὁ σεβασμὸς κτᾶται διὰ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης μόνον ἀμφισβησις; Πλὴν ὅμως ἀπέναντι καὶ τοῦ παραδεκτοῦ τῆς προϋποθέσεως ταύτης—ὅτι ὁ ἱερεὺς δημοδιδάσκαλος ἔχει ἀσφαλίσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκ τῶν προτέρων τὸν τῶν μαθητῶν του καὶ τῆς κοινωνίας ἐν ἣ ζῆ σεβασμόν, ὃ δὲ μὴ ἱερεὺς θὰ ἀποκτήσῃ τοῦτον ἐν τῷ μέλλοντι διὰ τῶν διδασκαλικῶν του προσόντων ἔχομεν πληθὺν ἄλλων μειονεκτημάτων διὰ τοὺς πρώτους, ὧν τὴν ἀπαρίθησιν καίτοι γνωστὴν καὶ ἐπομένως πάντῃ περιττὴν ἐν στενοτάτῳ ὄριφ θὰ ἐπιχειρήσωμεν. Καὶ ἐν πρώτοις εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι οἱ τοιοῦτοι τὰς πλείστας ὥρας, καθ' ἃς τὸ σχολεῖον ἐργάζεται, καταγίνονται εἰς τὰ τῆς ἐφημερίας των καθήκοντα ἱεραρχοῦντες τούτεστιν εἰς ἐξωκλήσια, εὐχὰς εἰς ἀσθενεῖς καὶ λεχθὺς ἀναγινώσκοντες, βαπτίζοντες ἢ τὰς κηδεῖας συνοδεύοντες καὶ ἐν γένει πάντοτε εἰς σχετικὰ τὸν πλείστον χρόνον καταναλισκόντες. Οὕτω δὲ καταπεπονημένοι προσέρχονται καὶ κάποτε εἰς τὸ σχολεῖον, ἵνα ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἀψύχου καθέκλας λάβωσιν ἀναψυχὴν ἐκ τοῦ καμάτου καὶ ἐκτελέσωσι τοὺς διδασκαλικὸς τύπους, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ ἀφήσωσι καὶ τούτους ἐν ἐνδεχομένη νῆα προσκλήσει. Τοιοῦτοτρόπως δὲ γίνονται πρόξενοι τῶν ἐξῆς κακῶν. Ἴον ἐκάτερον τῶν δύο λειτουργημάτων κατ' ἀνάγκην ὑφίσταται κολῶσιν κατὰ τὸ ἡμισυ, ἀφοῦ, ὡς ἐρρήθη, ἐπέρχεται ὁ διχασμὸς τοῦ χρόνου καὶ τῆς σωματικῆς πρὸς ἐργασίαν δυνάμεως. Οὕτω δὲ σκεπτόμενοι ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ οὔτε δημοδιδάσκαλος ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἱερεὺς ἀποτελεῖ κατ' οὐσίαν τελείαν ἐννοίαν, εἰμὴ κατὰ τὸ ἡμισυ ἦτοι οὕτω ἔχομεν 1/2 δημοδιδάσκαλον καὶ 1/2 ἱερέα. 2ον Ἡ κατὰ τὸ ἡμισυ πρὸς τοὺς λοιποὺς δημοδιδασκάλους ἐργασία τοῦ

ἱερέως ἐφημερίου δημοδιδασκάλου εἶναι καὶ κατὰ πολὺ ἐλαττωματικὴ, διότι καὶ οὗτος ἀποκάμνει ἐκ τῆς προτέρας ἐργασίας ἐφημεριῶν καὶ οἱ παῖτες ἀναμένοντες, παίζοντες καὶ θορυβοῦντες ἐντὸς τῆς διδασκαλικῆς αἰθούσης. Ἀλλοίμονον δὲ ἐὰν παράκεινται τὰς εἰς διδάσκουσιν ἄλλοι διδάσκαλοι, εὐρισκόμεθα πρὸ ἐνσεσαρκωμένης χάβρας!

3ον Ἐλλείπει χρόνου δὲν γίνεται ἡ δέουσα ἐκ μέρους τῶν τοιούτων προπαρασκευῆ διὰ τὰ καθημερινὰ μαθήματα καὶ ἐπομένως τὰ ὀλίγα διδασκόμενα φέρουσι τὸν τύπον τοῦ πιθανοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ βεβαίου. Διδάσκαλος μὴ κάτοχος τοῦ διδασκόμενου ἁμῶν ἀξίζει πρὸς ἀρχαίον φυσικὸν πειραματίζοντα. 4ον Ἐν τῷ σχολείῳ ὑπηρετεῖ ἱερεὺς ἐφημέριος ὡς δημοδιδάσκαλος ἐκεῖ ἀμιλλῶνται καὶ οἱ λοιποὶ δημοδιδάσκαλοι περὶ τὴν ἀμείλιαν καὶ λογομαχίαν, οἱ δὲ ὀλίγοι ἐρασταὶ τῆς ἐργασίας φθίνουσιν ἐξ ἀπογοητεύσεως. — Πλείστα δὲ ἄλλα ἠδυνάμεθα νὰ γράψωμεν, ἀλλ' ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν τάξιν αὐτῶν τῶν κ. κ. συναδελφῶν τὰ παραλείπομεν. Ὁφείλομεν ὅμως νὰ δηλώσωμεν ὅτι ὠρμήθημεν νὰ γράψωμεν ὅτι ἀνωτέρω ἐγράψαμεν νομίζοντες ὅτι ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεων μας ὑπηρετοῦμεν τὰς ἀνάγκας τοῦ σχολείου, ὑπὲρ τοῦ ὑποίου δέον καὶ ὁ ὀβολὸς τῆς χεῖρας νὰ προσφέρηται. Ἐὰν ἄλλοτε ὑπῆρξεν ἀνάγκη, ἥτις ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ προνόμιον τοῦ διδασκάλου, ἢ ἀνάγκη αὕτη ἦρθη σήμερον, ἀφ' οὗ, ὡς εἶναι γνωστὸν, καθ' ἑκατοντάδας ἐξέρχονται νέοι δημοδιδάσκαλοι ἐκ τῶν 4 διδασκαλικῶν τοῦ κράτους. Νομίζομεν δὲ ὅτι ἀνάλογος παροχὴ συντάξεως εἰς ἕκαστον τῶν τοιούτων καὶ ἀπομάκρυνσις αὐτῶν ἐκ τῆς ἐνεργουῦ καταστάσεως τῶν δημοδιδασκάλων θὰ ἦτο ἔργον εὐχῆς καὶ προόδου.

Ἄ. Ἀ. Δεμπερόπουλος
Διευθυντὴς τοῦ Ἀ. Δ. Δημ. σχολείου Φιλαδέφειας.

ΤΟ ΑΣΙΑΙΡΕΤΟΝ ἢ ΜΟΝΟΤΑΞΙΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Διδάσκαλος ἐκ τῶν μορφωθέντων ἐν τοῖς διδασκαλείοις γράφει ἡμῖν περὶ τῆς ἀμνηχανίας, εἰς ἣν εὐρίσκεται μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ μόνος διὰ τὴν διδασκαλίαν πασῶν τῶν τάξεων ἐν τῷ μονοταξίῳ σχολείῳ καὶ παρακαλεῖ νὰ ἐλθῶμεν αὐτῷ ἐπικουροὶ συμβουλευόντες τί πρέπει νὰ κάμῃ, ἵνα ὠφελῆ ἔτι μείζον τοὺς μαθητὰς του. Πρὸς τὸν εὐσυνειδήτην καὶ ἐπιμελέστατον τοῦτον καὶ καλὸν διδάσκαλον ἀποκρινόμεθα τὰ ἐξῆς·

Πρὸ ἔτους ἐδημοσιεύσαμεν ἴδιον βιβλίον ὁδηγὸν τοῦ δημοδιδασκάλου τοῦ ἐν σχολείῳ ἀδιαιρέτῳ ἐργαζομένου. Ἐπράξαμεν δὲ τοῦτο, διότι ἠθέλομεν νὰ δείξωμεν ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ σχολείου τοῦτου ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ καλοῦ διοργανισμοῦ καὶ ἐκ τοῦ καλοῦ προγράμματος τῶν μα-

θημάτων. Ἐνομίζομεν δὲ ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο θὰ ἐπέσπα τὴν προσοχὴν τῶν διδασκάλων μάλιστα δὲ ἐκείνων, οἵτινες φοιτήσαντες εἰς Διδασκαλεῖα ἔχουσι, ὡς εἶναι ἐπόμενον, καὶ ἰκανότητα καὶ ἐνδιαφέρον μεγαλύτερον τῶν ἄλλων νὰ ἐννοῶσι τὰ λεγόμενα καὶ γραφόμενα καὶ φιλοτιμίαν νὰ κάμωσι τι λόγου ἄξιον ὡς διδάσκαλοι τῶν παιδῶν. Καὶ ὅμως ὀλίγοι σχετικῶς τοῦ βιβλίου τούτου ἔκαμαν χρῆσιν. Διὰ τοῦτο ἀναγκάζομαι ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ καλοῦ διδασκάλου νὰ παραπέμψω πάλιν εἰς τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, ὅπερ διαφωτίζει λεπτομερῶς πάντα καὶ χειραγωγεῖ τὸν διδάσκαλον εἰς τὴν διδασκαλίαν ἐν ἀδιαρέτῳ σχολείῳ, οὗ ὁ μηχανισμὸς λίαν πολυπλοκὸς ὧν δὲν αὐτοσχεδιάζεται ὑπὸ τοῦ τυχόντος. Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου εἶναι Ὁ διοργανισμὸς τοῦ ἀδιαρέτου δημοτικοῦ σχολείου ὑπὸ Π. Π. Οἰκονόμου, ἡ δὲ τιμὴ αὐτοῦ δραχ. 1,50. Ἀποστέλλεται δὲ εἰς πάντα ταχυδρομικῶς, ὅστις ἤθελεν ἐμβάσῃ ἡμῖν τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ.

ΤΑ ΝΕΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Διδάσκαλος ἐκ τῶν ἐγκρίτων γράφει ὅτι ὑπὸ βαθυτάτης κατέχεται μελαγχολίας ὑποχρεωμένος ὧν νὰ διδάσκη διὰ τῶν ἐγκριθέντων ἀναγνωστικῶν βιβλίων τοὺς μαθητὰς γνώσεις, ἅς προσφυῶς δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ γραῶν ἄθλους. Διήλθον ὀλόκληρον ταῦχος ἐκ τῶν ἐγκριθέντων τούτων ἀναγνωστικῶν βιβλίων καὶ συμφωνῶ πληρέστατα μὲ τὸν διδάσκαλον τὸν μελαγχολήσκοντα ἅμα τῇ ἀναγνώσει αὐτῶν, διότι οὔτε τέρψις, οὔτε ὠφέλιμός τις γνώσεις οὔτε ἐξευγενισμὸς τοῦ ἥθους εἶναι δυνατόν νὰ προκύψῃ ἐκ τοιούτων ἀθλίων διηγημάτων. Ἀλλὰ τί νὰ εἰπῶμεν εἰς τοὺς Κυβερνήτας ἡμῶν, οἵτινες μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἄξιου καλλιτέρας ὑποθέσεως, περιθάλπουσι πᾶσαν μωρίαν, πολεμοῦσι δὲ ἀδυσωπήτως πᾶσαν καλὴν τῶν σχολείων διοργανώσιν καὶ λειτουργίαν, καταδιώκουσι δὲ πάντα ἰκανὸν διδάσκαλον, ὅστις δὲν ἐννοεῖ νὰ ἐξαπατᾷ καὶ νὰ ἀγρυπτεῖ, τὸ δὲ χεῖριστον ἐξηφάνισαν σύστημα ἐθνικὸν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὅπερ ἦτο τὸ κῶσμημα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο ἀποτεινομαι πρὸς τοὺς καλοὺς διδασκάλους συμβουλευὼν αὐτοὺς νὰ ἐπιστήσωσιν ἤδη περισσότερον τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὰ ἱερὰ μαθήματα, ἃ πρέπει νὰ θεωρῶσιν καὶ ὡς ἀντιφάρμακον κατὰ τῆς πεζότητος καὶ χυδαιότητος τῶν γνώσεων, δι' ὧν μολύνεται ὁ νοῦς τῶν μαθητῶν τῶν ζώντων καὶ ἀνατρεφομένων μὲ ἰδέας τῶν ἀναγνωσματοπαρῶν! Εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην ἅς ζητήσωσι διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ παρηγορίαν καὶ ἐλπίδα, ἐν τῷ μαθηματικῷ τῷ ἱερῷ ἅς κατανοήσωσιν ὅτι οἱ λαοὶ οἱ ἐκκλίνοντες ἐκ τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ δυστυχουσι καὶ ἀπόλλυνται. Κατὰ θεῖαν δὲ οἰκονομίαν τὰ μαθήματα ταῦτα διεσώθησαν ἀλώβητα ἐκ τῆς λαίμητόμου τῶν νέων

τῆς Ἑλλάδος μεταρρυθμιστῶν ἢ νεκροπαπτῶν. Εἰς αὐτὰ ἅς ζητήσωσι καταφυγὴν, μέχρις ὅτου παρέλθῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου. Αὐτὴν τὴν συμβουλὴν δίδω εἰς τὸν φίλον διδάσκαλον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους οἵτινες εἶναι ἡμῖν ὁμόφρονες.

ΒΑΪΩΝ ΦΥΛΛΑ

ὑπὸ Φιλίππου Α. Οἰκονομίδου.

1894. Ἀθήναις.

Τιμὴ δραχμῆς.

Συλλογὴ εἰκοσιτεσσάρων ποιημάτων, ἐν οἷς ἀντικατοπτρίζεται τοῦ ποιητοῦ ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ ἐνδύμχος θαυμασμός πρὸς τὰ μυστήρια τῆς φύσεως καὶ πρὸς τὰ ἅλута αἰωνίως μένοντα προβλήματα τοῦ κόσμου, ὡς καὶ ὁ διακαὴς πόθος αὐτοῦ ἐν τῇ πατρίδι του νὰ ἴδῃ τὴν ἀρετὴν θριαμβεύουσαν. Τίνα δὲ γνώμην ἔχει περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς ποιήσεως ὁ κ. Οἰκονομίδης, ἅς ἀκούσωμεν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου λέγοντος περὶ τούτου τὰ ἐξῆς (σελ. 20).

Οἱ ποιητὰ μετὰ τοῦ θεοῦ
εἶναι στενωῶς συσχετισμένοι
ὡς νόες ἐνθουσιασμένοι
ὡς ἰσχυρότατοι ψυχαί!
Διὸ καὶ κάλλιον τῶν ἄλλων
καὶ τὰ παρόντα καθορῶσι
καὶ μέλλοντα προδιορῶσι
καὶ κρίνουσι τὸ παρελθόν.
Μετὰ τῆς φύσεως ἀπάσης
τῶν θαυμαστῶν δυνάμεων τῆς
συγκοινωνεῖ τὸ πνεῦμ' αὐτῶν.
Ἄνταποκρίνεται βαθέως
καὶ ἡ εὐαίσθητος καρδιά
καὶ ἡ ὀργῶσα φαντασία
πλέον ἢ ὅσον τις θαρρεῖ. . .
Τοὺς ποιητὰς λοιπὸν μὲν πάντες
ἀνεξαιρέτως ἀγαπάτε,
καὶ σέβεσθε ὁμοῦ τιμᾶτε,
φοβεῖσθε δὲ οἱ πονηροί.

Ἐκ τοιαύτης θεωρίας περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ποιητοῦ προέκυψαν τὰ **Βαῶν Φύλλα**, ἃ συνιστῶμεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν διδασκάλων.

Ἅγια Γραφὴ ἦτοι ἱστορίαι ἱερὰ διδασκαλίαι ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης ὑπὸ Π. Π. Οἰκονόμου. Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ ἐκδότῃ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδου. Ἐκδοσις δευτέρα 1895 σελ. 160. Τιμὴ χονδρικῶς λεπτ. 75.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐγράφη, ἵνα καταδειχθῇ ὅποιον πνεῦμα θρησκευτικὸν πρέπει νὰ πνέῃ εἰς τὰ σχολεῖα καὶ ἀντιπροσωπεύει τοῦ συγγραφέως τὰς παιδαγωγικὰς γνώμας ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἱερῶν μαθημάτων. Ἡ ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἐξάντλησις τῆς πρώτης ἐκδόσεως μαρτυρεῖ ὅτι τοιαῦτα βιβλία εἶναι περιζήτητα ὑπὸ τῶν εὐπαιδευτῶν δημοδιδασκάλων, οἵτινες τὰ ἱερὰ θεωροῦσιν ὡς τὴν βασιλείαν τῶν μαθημάτων.